

'Aldus sprak de Koning'

Marktwerking bij onze noorderburen en enkele verschillen met Vlaanderen

Met de beslissing van de Vlaamse regering om de private sector te betrekken bij de sluitende curatieve aanpak van langdurig werkzoekenden, staat Vlaanderen voor een dubbele uitdaging: niet alleen voor de langdurig werkzoekenden, maar ook voor de marktwerking. De bijdrage van Jaap de Koning komt dan ook op het juiste moment.

In dit artikel richt ik mij op het deel over de 'uitvoeringsstructuur' in de rede van de Koning, dat volgt op het waarom van overheidsinterventie en de netto-effectiviteit. Daarin trekt de kersverse hoogleraar van leer tegen de mankementen en systeemfouten van de marktwerking in Nederland en zoekt hij onder meer een verklaring bij de passieve houding van de Nederlandse overheid. In mijn reactie kom ik tot een meer genuanceerd oordeel. Het betoog houdt mijn inziens onvoldoende rekening met de uitgangssituatie en de dynamiek van het Nederlandse systeem. Mijn conclusie is dat de uitvoering in Nederland – in tegenstelling tot grote broer Australië – voorsnog op koers zit met de keuze voor marktwerking. Aan het eind van dit artikel ga ik in op enkele verschilpunten met de Vlaamse uitgangssituatie.

Het betoog van de Koning over de werking van het Nederlandse systeem vat ik in eigen bewoordingen als volgt samen: er is een schrijnend gebrek aan efficiëntie en effectiviteit (voorzover daar al wat over bekend is); er wordt te weinig geleerd bij gebrek aan evaluatie (en door de 'laissez-faire houding' van het vroeger bevoegde ministerie); en het systeem bevat te weinig randvoorwaarden ("de enigszins naïeve gedachte (...) dat de markt zijn werk wel zou doen", einde citaat). Ik behandel elk van deze stellingen aan de hand van volgende drie ele-

menten: de stelselherziening als geheel, de dimensie van marktwerking en de evaluatie.

Het stelsel: overheidsmonoliet of conglomeraat?

Vooreerst spreekt de Koning zich uit over de keuze om de verantwoordelijkheid voor de arbeidsreïntegratie in het Nederlandse systeem bij de uitkeringsinstanties te leggen (het centrale uitkeringsinstituut UWV voor arbeidsgehandicapten en werkzoekenden, de gemeenten voor bijstandstrekkers). De auteur vindt dit geen goede keuze, omdat het arbeidsmarktbeleid te eenzijdig wordt aangestuurd vanuit het financiële motief om het uitkeringsvolume terug te dringen en daardoor wordt losgekoppeld van de arbeidsvraag. Op een andere plaats betoogt hij, in navolging van een studie van het Centraal Planbureau, dat het UWV geen duidelijke financiële incentive heeft. Deze kritiek is terecht en eerder heb ik zelf gewezen op een verklaring voor die keuze (Struyven e.a., 2002; Struyven & Steurs, 2002). In het jaren durende hervormingsproces dat uiteindelijk resulteerde in de stelselherziening van 2002, was de problematiek van arbeidsmarkttransparantie, matching van vacatures en vraaggerichte aanbodversterking nauwelijks aan de orde. Samen met de politieke perceptie dat de publieke arbeidsbemiddeling niet goed scoorde voor haar taak, in het bijzonder voor de zwakke doelgroepen, is de vroegere *Arbeidsvoorziening* een onderdeel geworden van de uitruil in het grote dossier van de sociale zekerheid bij de onderhandelingen voor Paars II. Dekking van sociale risico's alsmede de uitvoering van de reïntegratie verschoven naar het

private domein, de uitvoering van de uitkeringen en de premieheffing naar het publieke domein. Het opdrachtgeverschap voor reïntegratie werd bij de uitkeringsinstanties gelegd, vanuit het principe 'wie betaalt, bepaalt'. De uitkomst van dit proces is een sterk door de sociale zekerheid gedomineerde aanpak van de reïntegratie.

Toch ben ik het niet eens met de redenering die de Koning daarop volgt. Zijn conclusie is dat de CWI (Centra Werk en Inkomen, zeg maar de nieuwe publieke arbeidsbemiddeling) een grotere rol moeten krijgen om de reïntegratiemarkt aan te sturen, door te suggereren het opdrachtgeverschap van reïntegratietrajecten te verleggen naar de CWI.¹ Maar als hij betoogt dat het UWV geen duidelijke financiële incentive heeft tot vermindering van het uitkeringsvolume, geldt dat dan ook niet voor de CWI ten aanzien van de wegwerking van het werkzoekendenbestand? Het klopt dat bij het begin van de stelselherziening de uitkeringsinstantie nog weinig zicht had op wat reïntegratie inhoudt. Maar de expertise die intussen is opgebouwd doorheen drie nationale aanbestedingsrondes mag toch niet worden onderschat. Vanuit het UWV als opdrachtgevende instantie kan evengoed naar een oplossing worden gezocht om afspraken te maken met de sectoren (en waarom ook niet met de regionale arbeidsmarktplatformen) en hen nauwer te betrekken bij de formulering van vraaggerichte trajecten.

In één adem stelt de Koning dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de zaak te veel uit handen heeft gegeven. Die conclusie deel ik alvast niet. Of bedoelt de Koning dat het ministerie zich moet gaan bezighouden met de concrete vormgeving van de aanbestedingen? De auteur verget hierbij toch wel enkele zaken te vermelden: dat het UWV en de CWI in de jaarlijkse planning en control-cyclus wel degelijk worden aangestuurd via onder meer beleidslijnen, prestatienormen, rapportages en kwartaaloverleg; dat ook vanuit de Raad voor Werk en Inkomen (het adviesorgaan van sociale partners en gemeenten) in korte tijd een uitgebreide kennis is ontwikkeld, onder meer via beleidsgericht onderzoek en de monitor van reïntegratiebedrijven; dat de private reïntegratiesector zelf een kwaliteitslabel op de markt heeft gebracht. Dit alles lijkt aan het blikveld te ontsnappen.

Het Nederlandse systeem, met meer ruimte voor tegenwichten in het conglomeraat van overheidsinstanties, verschilt op dat vlak grondig van het Australische. Daar zijn alle verantwoordelijkheden geconcentreerd bij het 'Department of Employment and Workplace Relations', de monoliet van het *Nation-wide* departement van Werkgelegenheid. Het uittekenen van de beleidslijnen, het voorbereiden en organiseren van de tender, het afsluiten en opvolgen van de contracten met aanbieders, het uitvoeren van de monitoring, de kwaliteitsbewaking en evaluatie: dit alles gebeurt vanuit één adres in Canberra. En toch zijn er aanzienlijke coördinatieproblemen, vooral met Centrelink, dat fungeert als uitkeringsloket en toegangspoort.

Daarom denk ik dat het niet zozeer kwestie is taken en verantwoordelijkheden te verschuiven van de ene organisatie naar de andere, op meer of minder afstand van het ministerie. De mate van verzelfstandiging op zich garandeert nog geen goede werking. Wel van belang is uiterste zorg te besteden aan de processen van uitwisseling van informatie, afstemming van taken, verantwoording en toezicht. ICT maakt dit ook mogelijk. Hier ligt mijn inziens de echte zwakte van het Nederlandse systeem: sinds de start in 2000 zijn nog geen echte voordeelingen gemaakt met het geïntegreerde arbeidsmarktinformatiesysteem zoals dat bijvoorbeeld in Vlaanderen bestaat.

De dimensie van concurrentie: marktwerking gaat verder dan uitbesteding

---

In de Nederlandse beleidsfilosofie ligt er een sterk accent op marktwerking via aanbesteding of *contracting out* (*tendering* in Vlaanderen). Jaap de Koning heeft het steevast over uitbesteding of *outsourcing*. In juridische of economische zin vormen dit misschien wel synoniemen, maar niet in bestuurskundige zin. Daarom is het goed vooreerst beide termen nader te definiëren. Bij uitbesteding blijft er een sterke overheidsinterventie via de publieke aanbieder. Vanuit managementperspectief maakt deze overheidsinstantie een *make or buy*-afweging, resulterend in een gedetailleerd programma dat verwacht wordt van een derde. Bij aanbesteding maakt de overheid de principiële keuze om ruimte te geven aan externe uitvoerders, waarbij de

eigen rol verschuift naar het opdrachtgeverschap en naar die taken die niet aan de markt worden overgelaten (zoals uitkeringsverschaffing, intake). Het marktprincipe gaat ervan uit dat taken die de overheid dient te verzorgen, niet noodzakelijk door de overheid zelf moeten worden uitgevoerd. Of nog: bij uitbesteding gaat het om sturing *van* de markt, bij aanbesteding vindt sturing in sterkere mate plaats *door* de markt.

In de sector van arbeidsreïntegratie wordt marktwerking in Nederland vooral geïntroduceerd aan de aanbodzijde. Terwijl ik het hiervoor had over de dimensie 'afstand tot de overheid', gaat het hier om de dimensie 'mate van concurrentie' (cf. Wiardi Beckman Stichting, 2002). Doel is via concurrentie tussen private spelers tegelijk een prijsverlagend en resultaatverhogend effect van de reïntegratie-activiteiten te bekomen. Het coördinerende beginsel is het prijsmechanisme, dat instaat voor een evenwicht tussen vraag en aanbod. Anderzijds zorgt de consumentensoevereiniteit ervoor dat producenten de beste kwaliteit tegen de laagste kosten zullen bieden. Vandaar het belang van keuzevrijheid voor de werkzoekende om zelf zijn reïntegratiebedrijf te kiezen. Vrije prijsvorming en keuzevrijheid zijn beide aanwezig in het Nederlandse tendersysteem. Deze elementen krijgen mijn inziens te weinig aandacht in de analyse van de Koning, terwijl zij toch de ruggengraat vormen in de visie van de overheid op marktwerking (SZW, 2002). De auteur stelt het voor alsof het ministerie maar wat passief zit toe te kijken hoe de markt floreert. Die voorstelling deel ik alvast niet. De Nederlandse overheid blijft sterk aanwezig door de randvoorwaarden aan te geven, terwijl transactiekosten (voor opdrachtgever en opdrachtnemer) beheerst moeten blijven, de reïntegratiemarkt voldoende toegankelijk moet zijn voor nieuwe spelers en de concurrentie op basis van prijs moet kunnen spelen. Bemoeyenis is nodig om het te produceren goed veilig te stellen en om de sociale doelstellingen te realiseren. Dit is inherent aan een 'quasi-markt' (cf. Le Grand & Bartlett, 1993). In de vormgeving van de aanbestedingsprocedures zijn er tal van sporen te herkennen van deze bekommernissen. Ook bij de gemeenten, die duidelijk op weinig begrip kunnen rekenen bij de Koning.

De institutioneel-organisatorische structuur die ik boven heb toegelicht, samen met de privatisering

van risico's bij werkgevers, vormt in dit opzicht een ongemeen sterke uitgangssituatie voor marktwerking. Op die manier ontstaat immers een markt met vele opdrachtgevers (UWV, 480 gemeenten, private werkgevers) en verschillende, deels overlappende markten (voor arbeidsongeschikten en werkzoekenden, bijstandsccliënten, zieke werknemers). Een concurrentiële marktstructuur vereist aan de ene kant een voldoende aantal spelers, aan de andere kant een voldoende aantal opdrachtgevers die zorgen voor meer evenwichtige krachtsverhoudingen. Vanuit internationaal vergelijkend oogpunt is dit een unieke situatie. In Australië is er slechts één enkele opdrachtgever aanwezig voor het volledige land.

Ander sterk punt van de Nederlandse situatie is dat de overheid vooralsnog eenzelfde koers aanhoudt inzake marktwerking. Zij blijft zich consequent opstellen in de positie van de *enabling state*. Deze beginselvastheid is niet zonder belang. Immers, allerlei mankementen in de beginjaren van de marktontwikkeling kunnen de overheid ertoe verleiden om toch maar weer terug te grijpen naar het klassieke instrumentarium van regelgeving, processturing en directe politieke bemoeienis. In Nederland is dit tot nu toe uitgebleven, in tegenstelling tot Australië. Daar zijn de wijzigingen aan het tendersysteem sedert 1 juli 2003 zo drastisch, dat de marktwerking en concurrentie er aanzienlijk bij inboeten: automatische verlenging van contracten, uitschakeling van het prijsmechanisme, een gedetailleerd voorgescreven programma van interviews en acties, werkzoekenden die niet meer kunnen veranderen van aanbieder, aanbieders die werkzoekenden krijgen doorverwezen volgens een bepaald percentage van werkzoekenden in hun arbeidsmarktregio, enzovoort. Kortom, de Australische case, goed vijf jaar geleden gestart als mondiale koploper inzake marktwerking bij publiek gefinancierde arbeidsbemiddeling en -reïntegratie, is sinds 2003 een koers gevolgd naar herregulering.² Zelf denk ik dat Nederland op dit ogenblik verder staat inzake marktwerking dan Australië.

Resultaten: 'outcome is income'

Komen we bij de resultaten van het Nederlandse systeem. Jaap de Koning beklagt zich herhaaldelijk over het gebrek aan informatie; zijn betoog kan

worden gelezen als één groot pleidooi voor meer evaluatie-onderzoek en meer econometrisch onderzoek. Vanuit de Vlaamse context kunnen we dit pleidooi alleen maar onderschrijven. En toch, er verschijnt in Nederland onderhand wel om de haverklap een rapport. Maar het blijft meestal zeer kortlopend onderzoek dat sterk in het teken staat van onmiddellijke bijsturingen aan het opgezette proces, zonder dat de werking en de effecten van het systeem over langere termijn kunnen worden geanalyseerd. Maar dit betekent niet dat het punctuele beleidsonderzoek – zoals de evaluatierapporten over de aanbestedingsprocedures, de onderzoeken over de marktstructuur, de tevredenheids- en knelpuntenanalyses bij cliënten, opdrachtgevers en reïntegratiebedrijven – geen waarde zouden hebben in het beleidsproces.

De auteur pleit voor een grotere controle van de kwaliteit en de plaatsingsresultaten. Hij heeft het over efficiëntie en effectiviteit en vraagt terecht de nodige aandacht voor het probleem van afroaming van de makkelijk plaatsbare werkzoekenden. De Koning suggereert dat de plaatsingsresultaten niet veel hoger zullen liggen dan in het vroegere systeem. Dit is een wel zeer gereserveerde houding. Vooreerst blijken de gemiddelde bruto-plaatsingsresultaten (na 6 maanden) bij de eerste UWV-tender hoger te liggen dan het door hem geciteerde cijfer van 35%, namelijk rond de 45% voor de werkzoekenden en 37% voor de arbeidsgehandicapten. Deze cijfers lijken aan de lage kant, maar een vergelijking met de Vlaamse doorstroomcijfers is niet zonder meer mogelijk en zelfs misleidend. De Vlaamse cijfers zijn enkel een maat voor uitkeringsafhankelijkheid op het moment van 6 maanden na uitstroom uit de werkloosheid.³ De cijfers zijn dus niet per se lager in vergelijking met wat in andere landen gangbaar is.

Ten tweede wordt in de huidige tender-rondes meer op resultaat gefinancierd: voor 40% van de trajecten geldt volledige resultaatfinanciering of 'no cure, no pay'. Een prangende kwestie is wel, hoe de resultaten zullen evolueren als de tender zal bestaan uit het langdurig werklozenbestand: in 2005 stromen immers geen nieuwe WAO'ers in ten gevolge van de verlenging van 1 naar 2 jaar loondoorbetaling door de werkgever voor zieke werknemers. Ten slotte mag men verwachten dat naarmate de markt verder ontwikkelt, kwaliteitseisen (waar-

onder vermijden van uitval en verhogen van plaatsing) aan belang zullen winnen en bepalend zullen worden voor de hernieuwing van het contract. Aldus kan een tendersysteem een instrument worden om zelfs meer informatie te genereren dan in een publiek systeem.

Naast afroaming is er nog een ander mechanisme van ongewenste selectie van kandidaten dat aandacht verdient in toekomstig evaluatie-onderzoek: het fenomeen van geparkeerde cliënten (Struyven en Steurs, 2003b). In de Australische evaluatieonderzoeken is aangetoond dat, nadat de makkelijk plaatsbare werkzoekenden zijn afgeroomd, zich 'na de poort' opnieuw een selectie voordoet. De aanbieders vervullen voor elke ingestroomde klant de minimumeisen om in aanmerking te komen voor een traject, maar leveren geen verdere inspanningen om bepaalde werkzoekenden meer intensief te begeleiden naar een baan. Ze doen dit enkel voor klanten waarvoor ze de kans op succes (*outcome is income*) hoog inschatten.

Het is overigens maar de vraag hoe de impact van de marktwerking ten opzichte van de pre-marktperiode voldoende zuiver kan worden gemeten en welke criteria men dan laat doorwegen. Zo is vastgesteld in een Australisch overheidsrapport dat de kostprijs in vergelijking met midden jaren '90 zowat is gehalveerd. Een opvallend succes, althans op het eerste gezicht, want de nieuwe regering die in 1996 het systeem van marktwerking veralgemeende, heeft gelijktijdig massaal bezuinigd op de opleidingsprogramma's. (De huidige regering in Australië komt daar inmiddels van terug.) Ten tweede is gebleken dat de kostenefficiëntie ten koste dreigt te gaan van de kwaliteit van de dienstverlening. De betaling van de aanbieders is zo sterk afhankelijk van het bruto-resultaat (plaatsing in een baan), dat aanbieders de dienstverlening voor de zwakkere groepen verwaarlozen. Wat bovenal opvalt, is dat de netto-impact (hoeveel werklozen worden *dankzij* de begeleiding aan werk geholpen) niet echt verbeterd is in vergelijking met vroeger, terwijl de overheid met de komst van private spelers op het terrein van bemiddeling en activering toch gehoopt had op een directer kanaal naar werkgevers-metvacatures.

In Nederland is er (nog) geen sprake van een verhoogde efficiëntie vergeleken met de vroegere pe-

riode. Het totale budget voor reïntegratie is in de betrokken jaren zelfs gestegen (Mevisen e.a., 2002). Ook het gemiddelde traject is duurder geworden: van 3 500 euro in 1998 per traject bij de voormalige overheidsaanbieder, naar 4 700 euro in 2002 (Groot e.a., 2002). Kortom, strategieën voor kostenefficiëntie hebben altijd een keerzijde en zijn eindig. Vooral als het gaat om moeilijk plaatsbare werkzoekenden, bestaat er gewoon geen goedkope weg naar reïntegratie.

Vlaanderen: niet of, maar hoe

Wat kunnen we leren van onze noorderburen? Vooreerst dat het een positieve uitgangssituatie is dat arbeidsmarktdoelen en niet de beheersing van het uitkeringsvolume primeren. Dat is een gevolg van het feit dat het uitkeringsbeleid (RVA) en het arbeidsbemiddelingsbeleid (VDAB) in beginsel sterk gescheiden zijn. Anderzijds grijpen uitkering en bemiddeling functioneel wel meer op elkaar in, zeker met het nieuwe federale oproep- en controlesysteem. De activeringsplicht zal de komende jaren sterker worden. Begeleiding en sanctionering worden zo steeds meer kanten van een zelfde medaille. Iets soortgelijks zien we ook in Australië in het licht van het 'actieve participatiemodel'.

Tweede verschil met Nederland is dat de marktwerking voor de sluitende curatieve aanpak in Vlaanderen wordt ingevoerd om de zeer langdurig werkzoekenden van meer dan drie jaar werkloos te begeleiden naar een baan. Met het verhoogde aantal federaal te activeren werkzoekenden zal de doelgroep werkzoekenden voor de tender mogelijk uitgebreid worden tot een ruimere groep van langdurig werkzoekenden (*curatieve doelgroep* in Vlaanderen). In tegenstelling tot Nederland komt er geen VDAB-splitsing tussen regisseur en actor. Hiermee zet de Vlaamse politiek gewoon de vroegere koers uit de jaren '90 voort om de positie van de VDAB ongemoeid te laten. De marktwerking wordt enkel toegepast voor een additioneel programma van 33 miljoen euro per jaar, waarbij de VDAB zich beperkt tot een (eerste) intake en trajectbepaling. Terwijl Nederland een zuiver privaat systeem hanteert voor reïntegratie, gaat Vlaanderen dus (verder) in de richting van een gemengd systeem.⁴ Telkens gaat het om een begrensde keuze, die veeleer vanuit de institutionele logica van het

bestaande systeem is te verklaren dan vanuit de functionele effecten ervan.

Door de keuze om de tendering toe te passen op de langdurig werkzoekenden, staat de Vlaamse overheid voor een dubbele uitdaging. Uit de buitenlandse ervaringen rijzen vooral twee problemen: hoe ongewenste selectie van werkzoekenden tegengaan en hoe maken dat de beginnende marktontwikkeling voldoende ruimte krijgt (Struyven en Vanhoren, 2004). Afroming, en als variant ervan 'parking', druisen in tegen de principes van sociale rechtvaardigheid en gelijke behandeling. Het feit dat de overheid aanzienlijk investeert in een sluitende curatieve aanpak, is op zich natuurlijk al betekenisvol als corrigerende maatregel tegen afroming van de makkelijk te bemiddelen groepen.⁵ Dat betekent evenwel niet dat alle ongewenste selectieproblemen van de baan zijn. Binnen de logica van een systeem van marktwerking ligt de eerste oplossing in een voldoende grote differentiatie van de plaatsingsvergoedingen, aangevuld met bonussen, volgens het principe 'hoe moeilijker de doelgroep, hoe hoger de vergoeding'.

Een eenvoudige proxy-variabele voor de moeilijkheidsgraad is de werkloosheidsduur. Een ander middel is om aan te besteden per doelgroep: de populatie van te reïntegreren werkzoekenden wordt dan opgesplitst in een voldoende groot aantal offerte-aanvragen per doelgroep. De offerte-aanvragen per doelgroep kunnen gespreid worden in de tijd. Dit komt ook tegemoet aan de mogelijkheden van kleinere, gespecialiseerde aanbieders. Tegelijk kan een tendersysteem maar slagen op voorwaarde dat er voldoende ruimte wordt geboden voor aanbieders om zelf de dienstverlening in te vullen en voor een reële keuzemogelijkheid tussen verschillende aanbieders bij de werkzoekende. Er is vandaag in Vlaanderen een markt van potentiële indieners, maar verwacht mag worden dat de commerciële sector zich afwachtend en zelfs terughoudend zal opstellen.

De vraag voor de Vlaamse situatie is niet of de keuze voor marktwerking wel wenselijk is, maar wel hoe die marktwerking best wordt vormgegeven. De uitdaging is dus dubbel: op korte termijn een aanbidding lanceren die vanuit het oogpunt van de markt meteen voor 100% 'juist' is en tegelijk het

perspectief van een stabiele beleidskeuze op termijn in acht neemt. Het is met een langere termijn-perspectief dat de beginnende ontwikkeling van marktwerking voor de begeleiding van werkzoekenden het meest baat zal hebben: pas dan ontstaat ruimte voor een dynamiek waarin leereffecten, coördinatie-effecten en anticiperend gedrag elkaar kunnen versterken. Dat proces starten met een helder kader zonder extreme regelzucht is in de Vlaamse context de beste aanpak voor de verhoop-te marktdynamiek en innovatie.

Ludo Struyven
HIVA
K.U. Leuven

Noten

1. Dit doet denken aan het voorstel vertolkt door Arthur van de Meerendonk, werkzaam bij het Nederlandse ministerie, om de CWI een actievere rol te laten spelen bij het vergaren van informatie over werkzoekenden door private bemiddelingsbedrijven in te schakelen (van de Meerendonk, 2003).
2. Deze stelling werk ik diepgaand uit in een nieuwe publicatie over uitgangssituatie en evolutie van het Australische *Job Network*-systeem.
3. In de Vlaamse doorstroomcijfers zitten niet alleen de plaatsingen in een baan, maar ook tussentijdse resultaten (bv. doorstroom naar een opleiding) en uitstroom naar inactiviteit (ziekte, zwangerschap, e.d.). Bovendien gaat het niet om een vereiste plaatsingsduur van 6 maanden aaneensluitend in dezelfde baan zoals in Nederland, maar is het een momentopname na de zesde maand volgend op de uitschrijving als werkzoekende.
4. Zie de ervaringen met outplacement, ESF, invoeginterim en de verschillende uitbestedingsformules door de VDAB.
5. Uit de beleidsmatige toetsing van het VDAB-beheerscontract blijkt dat het aandeel van kortdurig werkzoekenden in de trajectwerking op vijf jaar tijd is verdubbeld: van 46% in 1997 tot 82% in 2002 (Administratie Werkgelegenheid, 2003). De sturing door de Europese richtsnoeren ligt hiervan mee aan de basis. Het is dan ook ironisch dat precies voor de moeilijker doelgroep een beroep wordt gedaan op private spelers, terwijl de publieke dienst zich richt op de vlotter bemiddelbare midden-groep.

Bibliografie

- Administratie Werkgelegenheid (2003). *Evaluatie Beheerscontract VDAB 2003. Beleidsmatige toetsing door de Administratie Werkgelegenheid*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
- Groot I., Kok L., van Seters J. en Theeuwes J. (2002). *Lesen uit de privatisering van reïntegratiediensten*, Amsterdam: SEO.
- Le Grand J. and Bartlett W. (eds.) (1993). *Quasi-Markets and Social Policy*, London: Macmillan Press.
- Mevissen J. et al. (2002). *Op weg naar volwassenheid? Tweede inventarisatie van de stand van zaken op de markt van reïntegratiediensten*, Doetinchem: Reed Business Information bv.
- Struyven L. and Steurs G. (2003a). 'Towards a Quasi-Market in Reintegration Services: first assessment of the Dutch Experience', *Australian Journal of Labour Economics*, 6, 2, June 2003, 331-356.
- Struyven L. en Steurs G. (2003b). 'Twee landen, één systeem? Het ontwerp van quasi-markten bij de arbeidsreïntegratie van werkzoekenden in Australië en Nederland', in: Steunpunt WAV – SSA, *Arbeidsmarktonderzoekersdag 2003. Verslagboek*. Reeks 'De Arbeidsmarkt in Vlaanderen. Editie 2003', Leuven: Garant, 215-239.
- Struyven L., Steurs G., Peeters A. en Minne V. (2002). *Van aanbieden naar aanbesteden. Marktwerking bij arbeidsbemiddeling en -reïntegratie in Australië, Nederland, Verenigd Koninkrijk en Zweden*, Leuven/Leuven: Acco.
- Struyven L. and Steurs G. (2002). *The competitive market for employment services in the Netherlands*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers no 13, <http://www.oecd.org/dataoecd/13/36/16586019.pdf>.
- Struyven L. en Vanhoren I. (2004). *Neemt de markt over? Ontwerp-keuzes voor tendering van werkzoekenden in het kader van de sluitende aanpak*. Expertenrapport in opdracht van de Vlaamse minister van Werkgelegenheid, Leuven: HIVA.
- SZW (2002). *Naar een werkende reïntegratiemarkt*, Regeringsnota, 28 November 2002, <http://www.szw.nl>
- Van de Meerendonk A. (2003). *Maak reïntegratie lonend*, *Economisch-statistische Berichten*, 88, 4403, 16 mei 2003, 230-232.
- Wiardi Beckman Stichting (2002). *Grenzen aan de markt. Privatisering en de hervorming van de publieke sector*. Rapport van de Commissie Van Thijn, Amsterdam.